

IX AINEVALDKOND „RIIGIKAITSE“

1. Kursus „Riigikaitse“

I teema: Eesti sõjaajalugu

Õppetegevus

Tundide läbiviimisel võib kaasata valdkonna eksperte või korraldada õppekäike. Arutelud sellest, kuidas on mõjutanud sõjaajalugu Eesti arengut ning tänapäeva. Arutelu võiks põhineda filmidel: “Nimed marmortahvil”, “Detsembrikuumus”, “1944”, “O2”.

Õppekeskkond

Õppekäigu sihtkohtadeks sõjaajalugu käsitlevad muuseumid, lahingpaigad, riigikaitse ehitised, sõjaväekalmistud, endised NL väeosade asupaigad, kus on säilinud ehitised. Esmane prioriteet õppekäiguna on Eesti Sõjamuuseum.

Hindamine

Mitteeristav hindamine läbi aruteludes osalemise. Eristava hindamise puhul kirjalik test.

II teema: Tänapäeva sõjalised kriisid, sõjad ja relvakonfliktid

Õppetegevus

Keskenduda ühele sõjalisele konfliktile, kus on või oli seos Eestiga. Detailsem tutvustamine ja analüüs. Kaasata veterane, kes on konkreetsetes konfliktis osalenud. Tutvustada taustsüsteemi – ülevaade riigist, konflikti põhjustest, rahvusvahelisest sekkumisest ja tulemustest. Eestlaste roll konfliktis, sõdurite rutiinid ja olme. Kohalike olme.

Küberkaitse teema käitlemisel tuleb tutvustada küberhügieeni põhitõdesid ja erinevaid küberründe viise (teenustõkestus, õngitsus, botnet, lunaraha, näotustamine jne) ja nende eesmärgi ning eesmärgid kaitsevahendeid. Tutvustatakse avalike allikate luure võimalusi kübermaailma näitel (näiteks võivad õpilased grupitööna koguda infot oma õpetaja või muu inimese kohta). Õpilastel peab tekkima kriitiline mõtlemisvõime ühelt poolt osas, mis infot nad enda kohta avaldavad ja teisalt kas leitud info on tõene või mitte. Lisaks peavad õpilase suutma seletada mõisteid geotag, viirusetõrje ning omandatakse põhitõed info käideldavust, terviklikkust ja salastatusest.

Õppekeskkond

Arvestades tunni spetsiifikat ja sõltuvalt õpetaja ettevalmistusest on soovitus kutsuda tundi andma spetsialist mõnest küberkaitse eest vastutavast organisatsioonist (Kübertõrjeüksus, Kaitseliidu Küberkaitseüksus, Riigi Infosüsteemide Amet) või viia tund läbi koostöös informaatikaõpetajaga.

Info- ja psühholoogilised operatsioonide tutvustamisel tuleb õpilastele anda ülevaade eesmärkidest ja mõjust ning tuua näiteid toetavast rollist sõjalistes operatsioonides. Tuua näiteid (Soome 100-margaste kehtivuse kaotamine, snaiapid valgetes sukkpükstes, eesti laste natsilaagrid). Lahti tuleb seletada mõisted libakonto, kasulikud idioodid, strateegiline kommunikatsioon, propaganda, libauudised, hübriidkonfliktid. Tutvustada tuleb kaitsemehhanisme ja valdkondlikke organisatsioone (Riigikantselei, PropaStop jne). Ajakirjanduse roll info-operatsioonide tõrjumisel ja tuvastamisel. Praktiline ülesanne: luua uudis sama fakti kohta erineva osapoole vaatenurgast. Võimalusel kaasata strateegilise kommunikatsiooni eksperte kaitsevaldkonna, samuti arutleda allikate kontrollimise vajalikkuse üle.

Massihävitussõjavad. Relvade eesmärk, liigid (ABK) ja mõju (keskkond, epideemia, psühholoogilised efektid). Relvade ajalugu, sõjaline ja mittedõjaline (terrorism) kasutamine. Tutvustada õpilastele tuumariike, arutada kuidas mõjutab tuumarelv globaalset julgeolekut.

Näidata ABK kaitsevahendid, võimaldada õpilastel neid ise kasutada.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, ülesannetes osalemine.

III teema: Eesti julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning riigikaitse juhtimine

Õppetegevus

Julgeoleku ja kaitsepoliitika osas lähtutakse julgeolekupoliitika alustest. Alamteemadeks rahvusvaheline koostöö julgeoleku tagamisel, kuulumine rahvusvahelistesse organisatsioonidesse, laiapindsus, ühiskondlik sidusus. Võimaluse korral külastada riigikaitse ülesannet täitvat asutust ning viia tund läbi seal.

NATO Tunni raames tutvustada organisatsiooni ajalugu, liikmed ning liitumisaegset poliitilist olukorda. Washingtoni lepingu põhipunktid. Eestlased NATO ja NATO Eestis, Natoonia mäng. Võimalusel kaasata tundi Eestis resideeruv NATO sõjaväelane (näiteks sõdurid, kaitseatašee, liitlaste pressiohvitser või S2) või NATO välisteenistuses olnud inimene või Eesti NATO Ühingu esindaja. Enne kaitseväge funktsioonide ja struktuuri käsitlemist õppida selgeks maaväe väeüksused (jagu kuni diviis) ning väe- ja relvaliigid. Õpilastele tutvustatakse kaitseväge struktuuri ja allüksuste relvastust ning sümbolikat (embleemid ja lipud). Lõimitakse struktuur ajateenistuse läbimise võimalustega ja õpitavate erialadega.

Õppekeskkond

Võimalusel kannab õpetaja erinevat kaitseväge vormi (välivorm ja tavavorm) või kaasab külaliskoolitajaid, kes vormi kannavad, eesmärgiga kinnistada õpilastes teadmist, milline näeb välja kaitseväelase vorm.

Kaitseliidu tunnis võrreldakse organisatsiooni erisusi võrreldes Kaitseväega, tutvustatakse ajalugu, struktuuri, allorganisatsioone, liikmete hulka ja liitumisvõimalusi. Kaardistada ära klassis noored, kes on Kaitseliiduga seotud ja lasta neil ise omast kogemusest lähtuvalt tutvustada organisatsiooni. Kutsuda üles noorkotkaid ja kodutütmeid kandma riigikaitsetunnis oma organisatsiooni vormi.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, grupitööd, arutelud.

IV teema: Kaitseväge teenistus

Õppetegevus

Võimalusel kaasata oma kooli vilistlasest ajateenija tundi, kes räägib oma sõnadega oma teekonnast ajateenistusesse, sõduribaaskursusest ning edasisest väljaõppest. Olme, suhtlus kaaslastega, vaba aeg. Võimaluse korral tutvustab oma varustust. Vajadusel suunata ajateenijat küsimustega. Tutvustada klassiga koos ajateenistusesse minemise võimalust. Naiste roll ja võimalused riigikaitstes. Kaardistada ära ajateenistusest huvituvad naised ning viia nad kokku ajateenistuses olevate või selle läbinud naistega.

Kuidas toimub kutsealuseks võtmine ning mis tegevused eelnevad ajateenistusele.

Kaitseressursside Amet toetab vilistlastest ajateenijate kooli tulekut ning ajateenistuse tutvustamist.

Õppekeskkond

Külastada väeosa ja tutvuda kasarmuga, relvastuse ja muu varustusega.

Hindamine

Mitteeristav hindamine

V teema: Riviõpe

Õppetegevus

Õpetada lihtsamaid rivivõtteid – seisangud, pöörded, tervitamine, taktsamm.

Õppekeskkond

Lisaks praktilisele rivitunnile kaasata rivitunnis õpitud teadmisi teiste teemade läbimisel. Näiteks õppekäikudel liikumine rivi korras, valvel ja vabalt seisang tunni alguses ja tervitamine. Rakendada kaitseväelaslikku pöördumist (õpetajaks kutsumise asemel pöörduvad õpilased kui härra/proua + auaste)

Hindamine

Mitteeristav hindamine, harjutustes osavõtt

VI teema: Relvaõpe- ja ohutus

Õppetegevus

Õpetada relva tööpõhimõtet automaatrelvadega, millest on olemas ka tsiviilversioon ning millega toimub laskeõpe (näiteks õpetada RAHE käsitlemist ning laskmised AR15/M16-l põhineva poolautomaatse relvaga). Kaitseväes kasutatavad relvi ja relvasüsteeme on võimalik õpetada koos kaitseväe struktuuriga (mis relvi mis üksused kasutavad).

Ballistika, kasutada vastavaid õppevideoid.

Õppekeskkond

Võimalusel viia läbi laskeõpe koos Kaitseliidu või Kaitseväe üksusega kursuse „Praktiline õpe välilaagris jooksul. Arvestada õppe läbiviimisel õpilaste moraalseid, usulisi ja kõlbelisi tõekspidamisi.

Hindamine

Mitteeristav hindamine.

VII teema: Topograafia ja orienteerumine

Õppetegevus

Looduses liikumise õpetamine koos kaardiga. Eesmärk tutvustada kompassi tööd ning praktiseerida ka sellega liikumist. Võimalusel tutvustada ka GPS seadmeid ning liikuda looduses/linnas füüsiliselt ringi. Koostöös liikumisõpetajaga teha praktilisi harjutusi koos kaardiga. Õppevahendite puudumisel nagu näiteks kompass toetab Kaitseressursside Amet.

Õppekeskkond

Praktilise õppe korral õpilaste kaasamine orienteerumispäevakutele. Arvestada vähemalt 1 kompass paari peale. Kasutada õpetamisel kohaliku piirkonna kaarti nii, et õpilased saavad määrata asimuuti näiteks koolist koju või mõõta vahemaid.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, harjutustel osalemine.

VIII teema: Esmaabi

Õppetegevus

ROLE1-ROLE3 kaitseväes (funktsioonid ja erinevused) tutvustamine.

Erinevate isikute rollid. Ajateenistuses pakutava meditsiinilise väljaõppe tutvustamine. Sõduri esmaabikomplekti MK1 tutvustus ja selle elementide tööpõhimõtte tutvustamine (žgutt, kolmnurkrätik ja rõhkside). Jaosanitari ja rühmaparameedikute varustuse tutvustamine. MIST-raporti ja 9-lineri tutvustamine, triaazi põhimõtete tutvustamine.

Õppekeskkond

Tunni läbiviija peab olema vastava väljaõppega. Arvestada, et G2 ja G3 puhul on paljud õpilased äsja läbinud esmaabi väljaõppe läbi autokooli, mistõttu võib rohkem keskenduda lahingmeditsiinile. Võimalusel kaasata lahingkogemusega meedikut

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktiliste tegevuste läbimine, teadmiste kontroll.

IX teema: Siseturvalisus ja elanikkonnakaitse

Õppetegevus

Alustada tuleks suure pildi loomisest. Oluline, et õpilane mõistab kogu tervikut (mis on inimese enda roll, mis KOV roll, mis on riigi roll?). Hea oleks avada ka maailmas toimuvat, millised on mured mujal ja mis toimub ümberringi.

Kriiside tutvustamisel on soovitatav kasutada Youtube videoklippe reaalsetest sündmustest ja kriisidest. Eesti elanikkonnakaitse ja kriisideks valmistumise teemadel leiab Päästeameti kodulehel palju erinevaid juhendmaterjale ja videoklippe (nt õppevideo „Torm“ on läbilõige kodusest valmisolekust). Õppetegevuse raames võib kutsuda rääkima ka kriisi ja elanikkonnakaitse eksperdid, nt Päästeametist. Õppetöös on soovitatav lähtuda järgmistest allikmaterjalidest:

Siseturvalisuse arengukava (siseministeerium);

Kriisireguleerimispoliitika ülevaade (siseministeerium);

Päästeameti kodulehekül (rescue.ee);

Elanikkonna hädaolukorraks valmisoleku alase teadlikkuse; eesti.ee (kriisideks valmisolek).

Ole Valmis! äpi alla laadimine ning selle tutvustamine.

Õppekeskkond

Õpikeskkond valdavalt klassis. Spetsiifilisemate teemade tutvustamiseks (nt varjendid, sireenid, evakuaatsioonikohad) tuleks leida piirkonnas lähim koht ja minna tutvuma.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, grupidööd, arutelud, Kahoot! (nt koos motiveerivate auhindadega).

Võib kasutada ka iseseisvat kodutööd, kus õpilased teevad koduse riskianalüüsi, hinnates oma kodu valmisolekut (nt valmidus elutähtsate teenuste katkestusteks, kodused varud, suitsuandurid, tulekustutid jne).

2. Valikkursus „Praktiline õpe välilaagris“

Kursuse õpitulemused ja õppesisu

Kursusel (35 tundi) praktiseeritakse välitingimustes erinevates situatsioonides hakkamasaamist üksikisiku tasandil ja meeskonnana. Õpitakse majutuse (sh hügieenialade) rajamist ja toitlustuse korraldamist välitingimustes ning individuaal- ja allüksuse varustuse kasutamist. Harjutatakse erineval maastikul orienteerumist kompassi ja kaardiga valgel ning pimedal ajal. Praktiline esmaabi hõlmab tegevuste harjutamist simuleeritud õnnetuspaigal ning elupäästvat ja jätkuvat esmaabi.

I teema: Välilaagri rajamine ja eluolu välitingimustes, sh toitlustamine, keskkonnakaitse (ühekordsed nõud vs korduvkasutatavad) jäätmekäitlus metsatingimustes.

Õppetegevus

Harjutatakse üksuse majutuse korraldamist välitingimustes, paiknemisala ettevalmistamist, telkide püstitamist, söögi- ja hügieenialade ettevalmistamist. Laagri ülesehitamine ning ohutusala instruktaaz ja laagri reeglistiku tutvustamine, mis hõlmab õppealade korrashoidu ja hügieeni. Tule

tegemine, ahjuvalve, lähikaitse (post, patrull, häire POS vastavalt ohu tundele), välikäimla. Laagris osalejatele tagatakse toitu ning õpetatakse ka välikeskkonnas ise toitu valmistada näiteks Kaitseväes kasutatavate kuivtoidupakkidega.

Õppekeskkond

Välilaagri ala, võimaluse korral Kaitseväe või Kaitseväe harjutusväljakutel, ala valikul pidada silmas looduslikku keskkonda ning vahelduvat maastikku huvitava väljaõppe läbiviimiseks.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

II teema: Individaal- ja allüksuse varustus

Õppetegevus

Vormikandmine ning vormivarustuse ja individuaalvarustuse väljastamine korraldajate poolt lisaks tutvustatakse kuidas välivormi kantakse. Teostatakse varustuse kontroll nii rühma kui individuaalne. Tutvustatakse individuaalset varustust ning kuidas erinevaid varustuselemente efektiivselt kasutada. Lisaks õpetatakse püstitama allüksuse varustuses olevat Kaitseväe telki ja muud allüksusele vajalikku. Lisaks õpitakse varustuse hooldust ja selgitatakse selle vajadust.

Õppekeskkond

Välilaagri paiknemisala, võimalusel looduslik keskkond.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

III teema: Topograafia ja liikumine maastikul

Õppetegevus

Harjutatakse erinevaid liikumise võimalusi. Õpitakse tundma, miks on asjad erinevas keskkonnas ja valguses nähtavad.

- liikumine (raja valik)
- heli ja valgus distsipliin

Õpitakse tundma ning harjutatakse erinevaid liikumisviise üksuse koosseisus ja üksikvõitlejana ümberpaiknemise korral, kasutatakse käemärke ning harjutatakse tegevusi nende järgi.

Liikumisviiside lühitutvustus (miks vaja, eelised ja miinused)

- 1) Järjestik, Ahelik, Malelaud
- 2) Drill

Harjutatakse kaardi ja kompassi kasutamist vähe- ja keskmiselt liigendatud maastikul, oma asukoha määramist, kauguste määramist ning objektidele osutamist erineval maastikul ja erinevas valguses.

- 1) Vahendite tutvustus
- 2) Kaardi ja kompassi meeldetuletus
- 3) Praktiline harjutus:

Raja pikkus vastavalt õpilaste ettevalmistusele. Rada eelnevalt kaardile joonistatud KP's sõna/täht/pilt millega pärast raja läbimist kontrollida

Õppekeskkond

Välilaagri paiknemisala, võimalusel looduslik keskkond.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

IV teema: Esmaabi välitingimustes

Õppetegevus

Rõhksideme, žgutti, kolmnurkrätiku kasutamine. Stabiilne külgasend ja kandmis viisid.

- 1) MK1 tutvustus
- 2) žgutti, rõhksideme ja kolmnurk rätiku kasutamine.
- 3) Haavatu kontroll ja üleandmine

Õpitakse tundma tegutsemist erinevate ohtude korral ja kasutama esmaseid kaitsevahendeid. Praktilised ülesanded kasutades mannekeeni.

Õppekeskkond

Välilaagri paiknemisala, võimalusel looduslik keskkond.

Hindamine

Mitteeristav hindamine, praktilised harjutused ja nendest osavõtu hindamine.

V teema: Laskeõpe

Õppetegevus

Õpitakse tundma Eesti kaitseväes kasutusel olevaid käsituli relvi. Harjutatakse automaadi käsitsemist ning erinevaid laskeasendeid. Õpitakse tundma ohutushoidu. Osaletakse praktilisel laskeharjutusel juhendaja kontrolli all.

Õppekeskkond

Lasketiir

Hindamine

Mitteeristav hindamine, laskeõppest osavõtt või mitte osavõtt ei mõjuta kogu kursuse läbimist.